

Mexico,

land van Azteken en Maya's

In de zomer van 2005 sluiten we ons voor de tweede keer aan bij een gezelschap van Koning Aap om van Mexico Stad via Guatamala en Honduras naar Cancun te reizen. We vliegen naar Mexico Stad en gaan verder met openbaar vervoer. Dat betekent voornamelijk met (nacht) bussen en busjes, want treinen zijn er niet op onze route. Er zitten tien mensen in onze groep en dit keer boffen we niet zo met de 'leider'. Het is een tamelijk ongeïnspireerde jongeman die geen recht doet aan de ongelofelijke schatten die we in dit bijzondere land bezoeken. Gelukkig hebben we een heel goede reisgids in boekvorm bij ons en in onze groep zit ook een docente Spaans. Dat is erg handig, want van deze taal heeft onze jonge vriend ook geen kaas gegeten.

Ga je ooit naar Mexico, verdiep je dan in de geschiedenis van de Maya's (die het Yucatan-schiereiland van Mexico bewoonden) en vooral in die van de Azteken. Op de plaats van het huidige Mexico Stad verrees vanaf 1300 ongeveer het Azteekse machtscentrum, de stad Tenochtitlan. Het was (in 1591) volgens Hernan Cortez, de Spaanse conquistador (wat veroveraar betekent), een '*stad met verbluffende stenen gebouwen die zich kan meten met alle Europese steden*'. Centraal stond de Grote Tempel, waar ook de beruchte mensenoffers plaatsvonden, een gebruik dat de Spanjaarden gretig aanvoerden om de barbaarsheid van de Azteken te benadrukken. Onderzoek heeft echter uitgewezen dat het geen wreedheid op zich was, maar het vaste geloof dat er bloed geofferd moest worden aan de goden, zodat de zon dagelijks zou blijven opgaan. Overigens was de Azteekse samenleving nou ook niet voor watjes. Zo kon je bij het beroemde balspel tlaxtli maar beter niet verliezen, want dan verloor je waarschijnlijk ook je hoofd.

Cortez landde precies in het jaar waarin, aangegeven in de heilige kalenders van de Azteken, een boodschapper van de goden zou verschijnen en dat is zeker ook een van de redenen dat hij ongemoeid de stad en het rijk van de Azteken kon bezoeken en er als gast onthaald werd. Maar zijn opdracht vanuit Spanje was heel duidelijk: verspreid het katholieke geloof en neem alle kostbaarheden mee die je kunt vinden. Montezuma II, de toenmalige heerser van de Azteken, werd al snel gevangen gezet en na twee jaar strijd uiteindelijk gedood, samen met bijna zijn hele volk. Cortez vernielde de stad tot de laatste steen en bouwde een enorme kerk op de plaats van de Grote Tempel: de basiliek van Guadalupe. Het grote Tenochtitlan was van de aardbodem verdwenen.

Wij bezoeken ook die basiliek van Guadalupe. Het zijn er eigenlijk twee naast elkaar, omdat de oudste nogal te lijden heeft onder bodemverzakkingen die heel Mexico Stad teisteren. De nieuwe basiliek, gebouwd tussen 1974 en 1976, biedt ruimte aan 40.000 gelovigen. Er is buiten net een processie aan de gang. Hoewel de eigenlijke feestdag van de 'Virgin de Guadalupe' op 12 december valt, is het ook nu bomvol. Geen wonder als je bedenkt dat dit gebouw op de St. Pieter in Rome na *het drukste pelgrimsoord ter wereld* is. Duizenden processiegangers verdringen zich in de rondgang rond de basiliek en in de straten rondom het gebouw en we moeten elkaar stevig vasthouden om niet meegezogen te worden in de processie zelf. Iedereen is in het wit gekleed. Zoiets maak je toch maar eens in je leven mee, zo'n massa mensen, luid zingend, biddend, houten kruisen dragend en wuivend met bloemen en palm(?)takken. Maar dat is in deze eeuw.

Terug naar vroeger. Het rijk van Montezuma II is bepaald niet de enige verdwenen cultuur die we bezoeken op deze reis vol archeologische wonderen. Vanaf de 1^e eeuw tot de 7^e eeuw na het begin van de jaartelling lag de heilige stad Teotihuacan, 'de plaats waar de goden werden geschapen', een km of 50 ten noordoosten van Mexico Stad. Zo'n duizend jaar eerder dus dan de door de

Spanjaarden vernietigde beschaving van Azteken in het gebied van Mexico Stad. 'Waar de goden geschapen werden', is een goede omschrijving, want de tempels zijn enorm groot. En niet alleen de tempels. Zij stonden in een grote stad, die op het hoogtepunt waarschijnlijk zo'n 150.000 inwoners had. Als wij er zijn, is het terrein vrijwel verlaten. We kunnen rustig tussen de vele tempels doorlopen en van de Tempel van de Zon naar de Tempel van de Maan gaan, over de Calzada de los muertos, de enorm brede Dodenlaan. Nog steeds worden er opgravingen gedaan, zo zijn er onlangs tunnels gevonden onder de Tempel van de Maan, maar waarvoor die bedoeld waren, is nog een raadsel. Ook is nog steeds onduidelijk waarom deze enorme stad teloor gegaan is.

Wat de tempels zelf betreft: het is geen sinecure om naar boven te klimmen en dat ligt niet aan de hitte van de zomerzon. En als je boven bent, moet je ook weer heelhuids beneden zien te geraken en de trappen die naar de top leiden, zijn heel steil. Maar niet zo steil als de tempels van de Maya's in Palenque die we later op de reis zullen zien in Yucatan, waar je je met gevaar voor eigen leven omhoog begeeft. Bijzonder vind ik dat de verhouding tussen basis en hoogte van beide tempels in de ruïnestad Teotihuacan overeenkomen met de Gulden Snede. Maar die ken ik van het klooster in Maarssen en van de Mona Lisa! De Griekse wijsgeer Euclides beschreef deze 'wetmatigheid' als eerste, maar men gebruikte haar al in de bouw van de Egyptische pyramides, het Parthenon in Athene en dus ook hier, in Mexico. Universeel? Heel bijzonder.

Ook in de archeologische zone van Palenque, op het schiereiland Yucatan, vind je een Tempel van de Zon. Palenque was de plek waar de hoofdstad van de staat B'kaal van de Maya's zich bevond. Er is ook een Tempel van het Kruis en een van het Bladerenkruis. Die laatste twee namen zijn echter misleidend, omdat het geen kruisen zijn, maar afbeeldingen van de Scheppingsboom van de Maya-mythologie. Maar dat wisten de katholieke Spaanse ontdekkers van deze zo lang onbekend gebleven tempels niet, die zagen er meteen een kruis in. Men schat dat er nog geen 10% van de stad uitgegraven is. Pas in de 19de en 20ste eeuw kwamen er archeologen naar het gebied om de verdwenen stad echt in kaart te brengen. Het gebied is natuurlijk ook Werelderfgoed van Unesco. Tussen het jaar 200 en 800 AD bloeide hier een cultuur en die verdween ook weer in een paar honderd jaar en de plaats werd opgeslokt door de jungle. Toen de Spaanse veroveraars kwamen, was de regio nauwelijks bewoond. En ook hier geldt: waarom de Maya's verdwenen is in nevelen gehuld.

Palenque kan ik me nog goed herinneren. Ik zie een terrein vol heuvels en dalen, met nauwelijks te beklimmen tempels en prachtige, vrijwel ongeschonden reliëfs overal, op alle muren zowel binnen

als buiten de gebouwen. En dit alles gelegen in een woeste jungle, die tot op een meter de tempels en gebouwen nadert. We hadden een lokale gids, een opgewekte jongen, die als een kat naar boven en beneden sprong op die enge trappen en ook nog – bij wijze van extra verrassing – een enorme tarantula uit zijn holletje lokte. Met een stokje. Dat had vast hij vaker gedaan, want hij begroette het enorme harige beest als een oude vriend. De griezel zat rustig op zijn hand en we werden allemaal uitgenodigd om hem (of haar?) over te pakken. Ik heb voor de eer bedankt. Sommige dingen zijn een brug te ver en voor mij hoort tarantula's aaien daarbij.

Maar Mexicanen hebben helemaal wat met insecten. Op alle markten en pleintjes kun je geroosterde krekels en op spiesjes gestoken gebarbecuede sprinkhanen kopen, die gretig aftrek vinden. En meelwormen natuurlijk, of misschien was het ook wel een ander soort wormen. Wij hebben ons voorzichtigheidshalve beperkt tot een puntzakje met knapperige krekels die verrassend lekker smaakten. Maar dat lag voornamelijk aan de samenstelling van het kruidenmengsel waarin ze gebakken waren, knoflook, uitje erbij, zout, iets groens en vooral veel pepers. Zo kan je een baksteen nog eetbaar maken. Ik was veel meer een fan van de zwarte tortilla's (gemaakt van blauw mais) met mole, een werkelijk verrukkelijke en ook nog eens een traditionele saus van fruit, Spaanse peper, noten, kaneel, komijn en soms zelfs chocola. Dat waren werkelijk goede tijden.